

UNIwersytet Śląski
Wydział Teologiczny
Katedra Teologii Moralnej
i Katolickiej Nauki Społecznej
Lp 31/04/2016

RECENZJA
DOROBKU HABILITACYJNEGO
ks. dra Dariusza Henryka Patera
w przewodzie habilitacyjnym
na Wydziale Teologicznym
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
w Toruniu

1. Naukowe „*curriculum vitae*”

Ks. dr Dariusz Henryk Pater, urodzony 12 sierpnia 1972 r. w Starachowicach, w tym mieście kończy szkołę podstawową oraz liceum ogólnokształcące. W Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie uzyskuje w roku 1997 tytuł magistra teologii na podstawie pracy pt. *Społeczna rola dialogu w świetle wybranych encyklik papieża Jana XXIII i Pawła VI* - (praca była pisana pod kierunkiem O. prof. dr hab. Jana Mazura OSPPE, z recenzją ks. prof. dr hab. Tadeusz Borutki). W czerwcu 1997 roku Kandydat kończy Międzywydziałowe Studium Pedagogiczne w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. W roku 2001 podejmuje z kolei specjalistyczne studia z zakresu teologii pastoralnej i dogmatycznej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. We wrześniu 2003 roku uzyskuje licencjacki dyplom (licencjat po magisterium) z teologii pastoralnej. Rozprawa doktorska została przygotowana pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Jerzego Lewandowskiego. Jej temat brzmi: *Praca ludzka jako „naturalny sakrament” w posoborowej literaturze teologicznej*. Na jej podstawie ks. Dariusz Pater w marcu 2006 otrzymuje tytuł doktora nauk teologicznych w zakresie teologii dogmatycznej (nadany uchwałą Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Recenzentami dysertacji byli: ks. prof. dr hab. Czesław Rychlicki i ks. prof. dr hab. Lucjan Balter. Praca po stosownych poprawkach została wydana drukiem w 2006 roku w Warszawie.

Kandydat pracuje – jako duszpasterz i pedagog - w szerokim zakresie przez kilkanaście lat z młodzieżą. Jest nauczycielem religii w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w Krakowie, Solcu nad Wisłą, Radomiu, Opocznie i Przysusze. W grudniu 2008 roku otrzymuje stopień nauczyciela dyplomowanego, nadany przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

Ważne są w biografii Kandydata lata spędzone za granicą. W roku 2004 uczestniczy w fundowanym przez Polską Misję Katolicką w Anglii i Walii kursie językowym w szkole *Language Link* akredytowanej przez British Council w Londynie. Pracuje również w duszpasterstwie polskich studentów w Londynie. Ważne są również specjalistyczne studia latach 2006-2015. W roku 2013 roku Kandydat kończy Studia Etyki na UKSW w Warszawie; a w roku 2015 zdaje w Bydgoszczy egzamin państwowy z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskuje tytuł ratownika. W roku 2015 finalizuje szkolenie (w formie seminarium) z zakresu pierwszej pomocy w Strzelnie, a w roku 2015 zdaje egzamin na ratownika WOPR w Warszawie.

Trzeba powiedzieć, że ks. dr Dariusz Pater posiada dobre wykształcenie teologiczne, pedagogiczne oraz zakresu etyki i ratownictwa (medycznego i wodnego). Wszystko to bardzo

mocno wpływa na styl Jego pracy i dobrego przygotowania do habilitacji. Posiada też dyplomy magistra teologii (Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie -1997), Międzywydziałowego Studium Pedagogicznego (Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie - 1997), dyplom licencjatu rzymskiego z teologii pastoralnej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – 2003) oraz dyplom doktorski z teologii w zakresie teologii dogmatycznej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie - 2006). Pracuje obecnie w Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie (Instytut Teologii Systematycznej Katedra Teologii Dogmatycznej Pozytywnej).

W *curriculum vitae* ks. dr. D. Patera należy podkreślić, że od ponad piętnastu lat jest On bezpośrednio związany z pracą i współpracą naukową ze środowiskami badawczymi uczelni Krakowa (nie tylko magisterium), oraz Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu S. kard. Wyszyńskiego w Warszawie. Dobrze świadczy to nie tylko o umiejętności współpracy naukowej, ale i także o tym, że jest cenionym badaczem zwłaszcza w dziedzinie ethosu młodzieży i szeroko rozumianej współpracy ze służbą zdrowia.

2. Ocena dorobku naukowego – publikacje badawcze

Całość pracy naukowej i akademicko-dydaktycznej ks. dr. Dariusza Patera skupia się w trzech szerokich, a zarazem wysoce specjalistycznych warstwach badawczych. Pierwsza obejmuje zespół zagadnień związanych z etyczno-medyczną weryfikacją aksjologii współczesnej służby zdrowia oraz życia pacjentów. Druga – obejmuje zagadnienia – dotąd zaniedbane w teologii życia i zdrowia - a dotyczące postaw religijno-społecznych przede wszystkim młodzieży. Dlatego trzeba podkreślić, że aktualność obydwu tych nurtów badawczych nie budzi żadnych wątpliwości, a kilka prac z serii pt. „*Ból i cierpienie*”, mogą być uznane za rozprawy habilitacyjne. Są czymś potrzebnym i cennym w naukach o człowieku. Trzeci kierunek badań – najszerszy jakościowo i pod względem ilości, koncentruje Autora wokół wiodących i fenomenów życia religijnego i moralnego (Autor – jak mało kto – łączy je w spójną całość!).

W ramach pierwszej dziedziny – której Kandydat poświęca sporo uwagi, trzeba wyróżnić – oprócz opublikowanej rozprawy doktorskiej UKSW – trzy publikacje redakcyjne z zakresu etyki medycznej (aksjologia medyczna – przy czym specjalistów w tej dziedzinie jest niewiele!). Publikacji na temat cierpienia i etyki lekarskiej jest ponad trzydzieści. W szczególności należy zwrócić uwagę na cenne opracowania w tej dziedzinie – takich jak:

Ból i cierpienie. Ognisko światła i ciemności, Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności, (red.) D. Pater, Warszawa 2013, t. 1, s.144; *Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności*, (red.) D. Pater, Warszawa 2014, t. 2, s.200; *Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności. Medycyna-Filozofia-Teologia*, (red.) D. Pater, Warszawa 2015, t. 3, s.263. Do tego dochodzi ważna praca pt. „*Człowiek i Filozofia*, (red.) D. Pater, Warszawa 2008, s. 620. Jest to dzieło zbiorcze świadczące o wysokiej aktualności podejmowanych analiz badawczych. Osobisty wkład Kandydata do tego wspólnego dorobku widać w pracy pt. *Człowiek wobec bólu i cierpienia. Refleksja pastoralna*, Warszawa 2012, s. 47. W tej grupie ważne są artykuły – między innymi: *Cierpienie człowieka a tajemnica krzyża Chrystusowego*, w: D. Pater (red.), *Skąd przychodzi pomoc? Modlitwy i teksty w cierpieniu. Przewodnik duchowy dla służby zdrowia*, Warszawa 2011, s. 12-27; *Cierpienie jako dar łaski*, w: D. Pater (red.), *Skąd przychodzi pomoc? Modlitwy i teksty w cierpieniu. Przewodnik duchowy dla służby zdrowia*, Warszawa 2011, s. 52-61; *Tajemnica cierpiącego na krzyżu Chrystusa w wybranej literaturze teologicznej a ikonografia chrześcijańska*, w: *Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności*, (red.) D. Pater, Warszawa 2013, t. 1, s.118-142; *Postawy wobec cierpienia „zwykłych” ludzi i*

wielkich romantyków, w: *Idąc na cały świat*, red. E. Jarmoch, Drohiczyn 2013, s. 425-437; *Jak chrześcijanie konfrontują się z cierpieniem?*, w: *Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności*, (red.) D. Pater, Warszawa 2014, t. 2, s.102-117; *Leczenie bólu po opuszczeniu szpitalnego oddziału ratunkowego w świetle przeprowadzonych badań*, E. Zieliński, D. Pater, J. Telak, w: *Ból i cierpienie- ognisko światła i ciemności*, (red.) D. Pater, Warszawa 2014, t. 2, s.165-180; *L'etica nel servizio sanitario. Per medici e infermieri cattolici e non*, in: "Parola e Tempo" 13/2014, p. 249-258; *Christus Medicus – wobec bólu i cierpienia. Posługa kapelana szpitalnego w nowym spektrum*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2014 - w druku.

Należy z naciskiem podkreślić, że nie jest to wynik „przypadkowości”, ale solidnie, zdobyta wysoka specjalizacja w dobrym warsztacie naukowym krakowskiej (studia podstawowe) i szkoły warszawskiej (studia specjalistyczne). Chodzi o zainteresowania postawami religijnymi i moralnymi zarówno służby zdrowia, jak i pacjentów. Dla etyki medycznej – wyniki tych zespołowych, ale pod kierunkiem redakcyjnym ks. dr. Dariusza Patera, są unikalne i cenne. Nie wolno też zapomnieć, że ks. D. Pater jest inspiratorem wielu prac interdyscyplinarnych – a co dzisiaj szczególnie mocno się podkreśla. Dotyczą one duchowości i moralności dzisiejszego człowieka. Wszystkie oparte są na badaniach personalistycznych zgodnych z najlepszymi wzorami badań z tej dziedziny (por. np. *Czy współczesny człowiek jest jeszcze osobą?*, „Studia z Teologii Dogmatycznej” 1(2015), s.208-224). Są też „modyfikacje” autorskie-, które dotyczą bardzo ważnej wymiany słowiańskiej (por. min. *Mit słowiański*, „Parerga” 3 (2008), s.113-120 oraz *Filozofia współczesna o doświadczeniu śmierci*, w: „Гуманітарний Вісник Запорізької державної інженерної академії”, Випуск 33, Запоріжжя 2008, с. 190-198).

Drugim kierunkiem badań – są badania zintegrowane z programem poszukiwań w ramach teologii kultury. Są to liczne opracowania z zakresu duchowości społeczeństwa polskiego w okresie transformacji ustrojowych (takich badań jest ciągle niewiele!). Ważne są w tych badaniach naukowe zainteresowania tradycją chrześcijańską (także lekarzy i intelektualistów). Warto tutaj wymienić takie opracowania jak Kandydata jak: *Stanisław Brzozowski – dramat wytrwania?*, w: *Kultura i życie. W 130. rocznicę śmierci Stanisława Brzozowskiego*, red. W. Słomski, Warszawa 2008, s. 213-221; *O nicości moralnej współczesnego społeczeństwa – Wizyta Starszej Pani Friedricha Dürrenmatta*, w: *Friedrich Dürrenmatt dehumanizacja człowieczeństwa*, red. W. Słomski, Warszawa 2008, s. 93-105; *Maciej Kazimierz Sarbiewski – the Polish Horace – poetic intertextualism*, w: „Lumen Poloniae” 2/2008, s. 91-98; *Maciej Kazimierz Sarbiewski – The aesthetical motives*, „Lumen Poloniae” 1/2008, s. 109-120; *Maciej Kazimierz Sarbiewski (Casimire) – his poetic intertextuality*, „Lumen Poloniae” 2/2009, s. 27-33; *The Christian symbolism of water and the spirituals formation of lifeguards*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 20 (2013), s.327-351.

Na szczególne wyróżnienie zasługują artykuły przywoływane w dyscyplinach naukowych – nie tylko humanistycznych, ale i medycznych (np. *Asceza jako element logistycznego procesu ratownictwa*, „Logistyka” 4 (2014), CD nr 1, s.1005-1016.

W trzecim kierunku badań Autor skupia się wokół zagadnień społecznych (pracy ludzkiej oraz spraw rodziny). Jest to bowiem ważne zarówno dla teologii pastoralnej oraz nauk medycznych. Mieszczą się tutaj kolejne – ważne dla całości oceny – publikacje. W szczególności należy tutaj wymienić: *Chrześcijańska wizja globalizującego się świata*, w: *Człowiek i filozofia*, red. D. Pater, Warszawa 2008, s. 71-79; *Postrzeganie pracy z perspektywy neoliberalizmu i katolicyzmu*, „Teologia w Polsce” 3 (2009) 1, s. 143-152; *Il*

lavoro dell'uomo come cammino alla santità, in: "Parola e Tempo" 8/2009, p. 189-199; *Przemiany podstawowych funkcji współczesnej rodziny*, w: Wiara, nadzieja, miłość. Księga Jubileuszowa Ks. Profesora Edwarda Jarmocha w 60. rocznicę urodzin i 35. rocznicę pracy duszpasterskiej i naukowej, red. R. Rosa, T. Zacharuk, Siedlce-Drohiczyń 2013, t. 2, s. 289-303; *Rodzina wobec zagrożeń współczesności*, w: Bezpieczeństwo człowieka a religia, red. E. Jarmoch, I. A. Trzpił, Siedlce 2013, s. 383-403; *Doniosłość wartości moralnych w czasach globalizacji*, w: Bezpieczeństwo człowieka a rozwój naukowo-techniczny, red. E. Jarmoch, A. Świdorski, I. A. Trzpił, Siedlce 2012, s.281-291. Czy prawda jest nietolerancyjna? *Znaczenie prawdy dla komunikacji międzyludzkiej*, w: Bezpieczeństwo człowieka a komunikacja społeczna, red. E. Jarmoch, A. Świdorski, I. A. Trzpił, Siedlce 2011, t. 2, s.137-153; *Bezpieczeństwo człowieka a rozwój naukowo-techniczny*, red. E. Jarmoch, A. Świdorski, I. A. Trzpił, Siedlce 2012, t.2, s.89-106.

Badania naukowe zwieńczone specjalistycznymi publikacjami (prawie wszystkie recenzowane!) – są wyznaczane w dużym stopniu potrzebami i stylem pracy naukowej Uczelni w której Kandydat pracuje oraz ze środowiskami medycznymi, z jakimi jest bezpośrednio związany. Oddzielną sprawą są zadania wyznaczane także przez powierzane przez Uczelnię zajęcia dydaktyczne.

Podsumowując osiągnięcia z tego obszaru badań – to trzeba powiedzieć, że w pełni wystarczają one do promocji naukowej. W opublikowanym przez Kandydata dorobku naukowym znajduje się ponad 50 pozycji, w tym – od doktoratu – prawie 40 ważnych artykułów oraz kilkanaście opracowań popularno-naukowych. Są one robione często w „stylu encyklopedycznym” i ukazują sporą erudycję Autora. Nie bez znaczenia są liczne wprowadzenia do prac zbiorowych, wstępy do nich, wykazy bibliograficzne i korespondencje z sesji naukowych. Naukowo-badawczy dorobek jest *de facto* poważnym dorobkiem nie tylko z teologii, ale i z zakresu etyki medycznej i katolickiej nauki społecznej. Szkoda, że nie została dotąd opublikowana w jednej pozycji monograficznej rozprawa z zakresu teologii sportu i ratownictwa sanitarnego.

Na podstawie recenzowanych źródeł trzeba powiedzieć, że ks. dr. D. Pater, jest jednym z nielicznych w Polsce badającym przemiany aksjologiczne w służbie zdrowia oraz postaw dzisiejszej młodzieży. Są to badania cenne naukowo i zasługujące na szacunek. Ich wartość podnosi się także przez to, że są to badania w ścisłej współpracy ze znanymi środowiskami naukowymi Warszawy, Krakowa, Radomia, Torunia, Gdańska, Siedlec i Drohiczyń. Wszystko to jest ważne dla uwypuklenia kontaktów naukowych.

3. Ocena rozprawy mogącej być uznaną *de facto* jako habilitacyjna

Trzeba powiedzieć, że z dosyć dużego wykazu prac specjalistycznych oddanych do recenzji, z powodzeniem może stać się rozprawą habilitacyjną praca ks. dr. Dariusza Patera pt. „*Spółeczna rola dialogu. Refleksja teologiczno-społeczna*, Kontrast, Warszawa 2009, ss. 171.

Opracowanie to może z powodzeniem być zaliczone do grupy prac specjalistycznych zasługujących na miano rozprawy habilitacyjnej. Świadczą o tym już słowa wprowadzenia niezapomnianego śp. Księdza Rektora Ryszarda Rumianka, który pisze: „Wiek XX w teologii chrześcijańskiej jest wiekiem dialogu. Świadczy o tym między innymi papież Paweł VI w swojej programowej encyklice *Ecclesiam suam* (1964 r.), która stała się punktem wyjścia refleksji ks. Dariusza Patera. Autor słusznie pisze we wstępie swej książki, iż żyjemy (...) w epoce przynależności ludzi do wielu grup społecznych, w erze, w której rośnie liczba społecznych podziałów wyznaczonych kategoriami demograficznymi, ideologicznymi, religijnymi, wyznaniowymi i ekonomicznymi. Żyjemy w świecie, w którym ogromną rolę

odgrywa, a może raczej trzeba by powiedzieć: powinien odgrywać dialog społeczny”. Słowa te są aktualne do dziś.

Recenzowana publikacja nie tylko sygnalizuje problem dialogu, ale problemy te przedstawia w pięciu rozdziałach. Autor wnikliwie zgłębia potrzebę świadomości (konieczności) dialogu i jego podejmowania w zależności od ducha czasu i ciągłej obecności dialogicznych postaw w Kościele Jezusa Chrystusa. Prowadzi swoje analizy zgodnie z duchem wyrażonym w soborowej koncepcji dialogu i jego oryginalności w spotkaniu ze światem, z wyznawcami innych religii, czy rozmaitych tradycji wyznaniowych (por. przykład drugi rozdział *Lumen gentium*; *Gaudium et spes* 14, 28-29, 31, 19, 40-41, 43, 56, 92; czy *Unitatis redintegratio* 9, 11, 14, 19-23).

Cenne w tej pracy jest to, że Autor wyraźnie i wielokrotnie nawiązuje do dialogu jako szczególnego znaku czasu o jakim mówi Jan Paweł II. Posługuje się jego terminologią jako sposobem międzyludzkiej komunikacji. W oparciu o te przesłanki i przesłanki z *Populorum progressio* - ks. dr Dariusz Pater buduje ostatecznie integralną koncepcję dialogu (rozdział V – ss. 142 nn.). Wnikliwie uzasadnia tezę, że każdy rodzaj dialogu posiada wymiar społeczny. Jest to centralne zagadnienie całej rozprawy. Uzasadnia też i to, że każdy dobry dialog jest wartością doskonalącą każdego i całego człowieka (Paweł VI, *Populorum progressio*). Dialog, o którym mówi ks. D. Pater, jest prowadzony w Kościele. Nie zna on granic, obwarowań czy przymusu: jest absolutnie otwarty dla wszystkich bez żadnej różnicy (*Ecclesiam suam*, nr 76). I właśnie takim jest w ujęciu Autora pracy każdy dialog. Ma on charakter etyczny i ma znamię dialogu społecznego. Jest bowiem ze swej definicji komunikacją wartości. Jest to też teza Jana Pawła II, który poprzez dialog rozwija motyw pojednania między ludźmi (*Redemptoris missio*, nr 50). Wiemy, że w sferze społecznej dialog oznacza wzajemne otwarcie się ludzi i wspólnot ludzkich, wielorako zróżnicowanych, otwarcie na wspólne poszukiwania i dochodzenia do prawdy w różnych dziedzinach szeroko rozumianego życia społecznego. Dlatego Autor w jego ramach przedstawia najbardziej palące problemy współczesnej rzeczywistości w kontekście pojednania i możliwości rozwiązywania wielorakich problemów politycznych, gospodarczych i kulturowych, będąc wyrazem dojrzałości społeczeństwa i konkretnych ludzi uczestniczących w dialogu.

Recenzowane opracowanie jest zrobione solidnie pod względem dokumentacyjnym. Z dzisiejszej perspektywy patrząc można by rozbudować jeszcze niemal wszystkie wątki o analizy Benedykta XVI i o nauczanie Papieża Franciszka. Całość jednak wystarczy do tego, aby zakwalifikować monografię do rzędu rozpraw habilitacyjnych (oczywiście z poszerzeniem bibliografii).

4. Ocena dorobku naukowego – udział w konferencjach i działalność dydaktyczna

Ks. dr Dariusz Pater w ciągu minionego dziesięciolecia czynnie i twórczo uczestniczy w prawie dwudziestu konferencjach naukowych organizowanych w kraju i za granicą. Trzeba powiedzieć, że wszystkie wykłady i związane z nimi publikacje skupiają się wokół trzech ważnych dziś dla nauki dziedzin badawczych.

Pierwsza dziedzina skupia się wokół problemów aksjologii kulturowej. Do obszaru tego Kandydat wciąż wnosi nowe – odkrywcze – elementy. W minionym okresie pracy na uczelni ks. dr D. Pater bierze czynny udział niemal we wszystkich sympozjach i konferencjach naukowych organizowanych w Warszawie i na Mazowszu. Spośród nich warto wymienić następujące:

1. *Wychowanie – służba na rzecz człowieczeństwa albo wychowanie współczesne jako wychowanie do wartości*. Sesja naukowa pt. *Filozofia – wychowanie do wartości*, Zespół Kolegiów Nauczycielskich w Ostrołęce 27.11.2007 r.

2. *Stanisław Brzozowski i jego filozofia religii*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa – „Kultura i życie w 130. rocznicę urodzin Stanisława Brzozowskiego”, Katedra Filozofii Wydziału Psychologii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie 15.02.2008 r.
3. Referat pt. *O nicości moralnej współczesnego społeczeństwa Wizyta starszej Pani – Friedricha Durrenmatta*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa – Friedrich Durrenmatt – Dehumanizacja człowieczeństwa, Katedra Filozofii Wydziału Psychologii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie 14.03.2008 r.
4. *Spółczesność żydowska w kulturze polskiej*. Konferencja naukowa - *Motywy polsko-żydowskie w kulturze*, Zespół Kolegiów Nauczycielskich w Ostrołęce, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika – 08.04.2008 r.
5. *Wątek słowiański w rozważaniach filozoficznych i społecznych Jana Pawła II*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Filozofia słowiańska na przełomie wieków* Katedra Filozofii Wydziału Psychologii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie 29 -30.05.2008 r.
6. *Filozofia kultury Kazimierza Twardowskiego*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Twórca Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. W 70. rocznicę śmierci Kazimierza Twardowskiego”. Katedra Filozofii Wydziału Psychologii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie 18.04.2008 r.
7. *Rozważania o człowieku poszukującym trwałego porządku społecznego w służbie państwa*. V Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Bezpieczeństwo człowieka a transdyscyplinowość w wielokulturowej tradycji: teologii, filozofii, socjologii, politologii i edukacji”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Drohiczyn 7-9.09.2008 r.
8. *Praca ludzka, jako nakaz tworzenia kultury w służbie bezpieczeństwa człowieka*. VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Bezpieczeństwo człowieka a wartości”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe i Akademia Podlaska, Drohiczyn 7-9.09.2009.
9. *Czy prawda jest nietolerancyjna? Znaczenie prawdy w komunikacji międzyludzkiej*. VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Bezpieczeństwo człowieka a komunikacja społeczna”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Drohiczyn 7-9.09.2010 r.
10. *Chrześcijański obraz człowieka – wartość w codzienności*. Naukowa Konferencja Międzynarodowa „Spór o wizję człowieka we współczesnej kulturze”. Instytut Jana Pawła II w Rzeszowie. Rzeszów 3.12.2010 r.
11. *Doniosłość wartości moralnych w czasach globalizacji*. VIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Bezpieczeństwo człowieka a rozwój naukowo-techniczny”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Drohiczyn 7-9. 09.2011 r.

12. *Doniosłość wartości moralnych w czasach globalizacji*. Konferencja dla lekarzy pt.: „Problemy bioetyczne katolickich pracowników opieki zdrowotnej”. Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich Koło Ziemi Radomskiej, Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie, Katedra Teologii Współczesnej Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie. Radom 11.12.2011 r.
13. Uczestnik Konferencji Towarzystwa Teologów Dogmatyków zorganizowanej przez Międzywydziałową Katedrę Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku we współpracy z Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Temat spotkania: *Człowieczeństwo Boga*. Białystok, 17-19.09.2012 r.
14. *Wybrane elementy polskiej ludowej pobożności maryjnej w czasach Oskara Kolberga i współcześnie*, wykład w ramach sesji naukowej z okazji 200. rocznicy urodzin Oskara Kolberga, zorganizowanej przez Urząd Gminy i Miasta w Przysusze, Towarzystwo Kulturalne im. Oskara Kolberga w Przysusze, Dom Kultury w Przysusze oraz Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”, sfinansowanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Przysucha, 07.06.2014 r.

Druga dziedzina badawczo-konferencyjna – to dziedzina wychowania, życia rodzinnego i opieki medycznej. W tym obszarze na szczególniejszą uwagę zasługują między innymi takie wykłady konferencyjne jak:

1. *Chrześcijański obraz człowieka – wartość w codzienności*. Konferencja dla lekarzy pt.: „Problemy bioetyczne katolickich pracowników opieki zdrowotnej”. Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich Koło Ziemi Radomskiej, Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie, Katedra Teologii Współczesnej Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie. Radom 11.12.2011 r.
2. *Postawy współczesnego człowieka wobec bólu i cierpienia. Refleksja pastoralna*. Konferencja dla lekarzy pt.: „Ból i cierpienie – ognisko światła i ciemności”. Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie, Wydział Teologiczny UKSW w Warszawie, Prezes Stowarzyszenia Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich Koło Ziemi Radomskiej. Warszawa 24.03.2012 r.
3. *Postawy współczesnego człowieka wobec bólu i cierpienia. Refleksja pastoralna*. Konferencja ukraińsko-polska pt.: „Wczoraj, dzisiaj i jutro medycy paliatywnej”. Konsulat Generalny RP w Łucku na Ukrainie, Stowarzyszenie Lekarzy Polskiego Pochodzenia na Wołyniu. Łuck (Ukraina) 20.04.2012 r.
4. *Człowiek wobec bólu i cierpienia*. IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.: „Bezpieczeństwo człowieka a solidarność”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Drohiczyn 7-9. 09.2012 r.
5. *Franciszek Czubalski jako wychowawca młodzieży, humanista i społecznik*. Konferencja naukowa pt.: „Franciszek Czubalski i Józef Placer – przysuscy medycy i wychowawcy” zorganizowana przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki

Zdrowotnej w Przysusze, Katedrę Teologii Pozytywnej Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie, Okręgową Izbę Lekarską w Warszawie. Patronat honorowy: JM Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marek Krawczyk, Przysucha 26.10.2012 r.

6. *Współczesna myśl katolicka o wartości sportu w życiu człowieka*. Konferencja pt.: „Zimowa Szkoła Sportów Wodnych, Ratownictwa, Rekreacji i Rehabilitacji w Wodzie” zorganizowana przez Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Radę Naukową WOPR oraz Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Szczyrk, 08-11.01.2013 r.
7. *Cierpienie jako próba wiary*. Sympozjum „Ból i cierpienie” zorganizowane przez Katedrę Historii Medycyny UJ CM, Katedrę Anestezjologii i Intensywnej Terapii UJ CM, Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków, 19-20.01.2013 r.
8. *Rodzina wobec zagrożeń współczesności*. X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo człowieka a religia”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. Drohiczyn, 7-9.09.2013 r.
9. *Rodzina wobec zagrożeń współczesności*, referat w ramach projektu badawczego „Christus Medicus - wobec bólu i cierpienia. Posługa kapelana szpitalnego w nowym spektrum”, na zaproszenie Kongresu Polonii Amerykańskiej w Illinois, Chicago (USA) 26.07. 2015 r.
10. *Wartość życia osób starszych a współczesny kult młodości*, XII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo człowieka a sytuacja młodzieży”. Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Instytut Pedagogiki, Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Siedlcach, Wyższe Seminarium Duchowne w Drohiczynie, Polskie Towarzystwo Filozoficzne Oddział w Siedlcach, Drohiczyn, 7-9.09.2015 r.
11. *Formacyjne zadania sportu w życiu ratowników wodnych*, II Konferencja Naukowa Logistyka w Ratownictwie, zorganizowana przez Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu, Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej w Józefowie, Szkołę Główną Służby Pożarniczej w Warszawie, Polskie Towarzystwo Medycyny i Technik Hiperbarycznych, Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy, Wydział Nauk o Bezpieczeństwie WSOWL we Wrocławiu, Okręgowe WOPR w Radomiu, PODWODNIK Szkołę Ratownictwa, Sportów Wodnych i Obronnych, Mikołajki 8-11. 09.2015 r.

Nie bez znaczenia są też wątki hagiograficzne, których w omówieniu dorobku Autora nie można pominąć. Są one robione w stylu iście medialnym, co musi zasługiwać także na uwagę. Wystarczy w tym względzie przestudiować materiały z zakresu popularyzacji naukowej. Jest to też cenne. Wszystkie wykłady sympozjonalne i konferencyjne wpisują się klarownie w działalność zarówno naukową, jak i dydaktyczną Kandydata. Zostały one solidnie przygotowane i w większości – po wygłoszeniu – opublikowane.

5. Ocena działalności organizacyjnej

Nie jest bez znaczenia to, że ks. dr Dariusz Pater w znaczący sposób czynnie uczestniczy w życiu naukowym i dydaktycznym rdzennej Uczelni Warszawskiej. Uczestniczy też w sposób wyjątkowo mocny intelektualnie w życiu innych uczelni oraz w pracach środowisk medyczno-lekarskich. Świadczy o tym dobrze dokumentacja z konferencji oraz przywoływane publikacje. Współpraca naukowa i działalność popularyzatorska jest również znacząca.

Na szczególną uwagę zasługują wykłady zagraniczne. Wśród nich należy wymienić wykłady w Lwowskim Narodowym Uniwersytecie Medycznym im. Daniela Halickiego (w dniach 5-7 lutego 2014 roku). Nie bez znaczenia dla dorobku mają wykłady dla Kongresu Polonii Amerykańskiej w Arizonie, Phoenix 14.12.2014, 21.12.2014. Ważne są również wykłady na temat: *Rodzina wobec zagrożeń współczesności* na zaproszenie Kongresu Polonii Amerykańskiej w Illinois.. Jest to cenny referat wygłoszony w ramach projektu badawczego realizowanego na Wydziale Teologicznym UKSW, pt. *Christus Medicus - wobec bólu i cierpienia. Posługa kapelana szpitalnego w nowym spektrum*, Chicago 26.07.2015. www.youtube.com/watch?v=IFwRfmqR7VM

Ważne dla dorobku są również wykłady na temat cierpienia w Wysokiej szkole międzynarodnego podnikania ISM (Slovakia v Prešove, 2014 rok).

W ocenie dorobku interesująca i godna uznania jest organizacja konferencji przy współpracy zewnętrznych organizacji i gremiów naukowych z zakresu kultury chrześcijańskiej oraz problematyki bioetycznej. Takich sympozjów jest kilkanaście (np. od 2012 do 2015 roku cykl czterech konferencji Służby Zdrowia *Ból i cierpienie – ognisko światła i ciemności*, kiedy to współorganizatorem jest Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich Oddział Ziemi Radomskiej, Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Franciszka Czubalskiego w Przysusze, Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie, Okręgowe WOPR w Radomiu).

Kandydat przynależy do wielu stowarzyszeń i redakcji. Od 2008 roku jest członkiem Kolegium Redakcyjnego „Społeczeństwo i Edukacja - Międzynarodowe Studia Humanistyczne” w Legnicy. Od 2009 roku jest też – i to zasługuje na mocne podkreślenie - członkiem Towarzystwa Teologów Dogmatyków.

Od 2010 roku jest członek Kolegium Redakcyjnego pisma wydawanego przez Wyższą Szkołę Menedżerską w Warszawie – Instytut Badań nad Filozofią Słowiańską im. św. Cyryla i Metodego pt.: „Studia nad filozofią słowiańską”. Ponadto jest też aktywnym uczestnikiem kilku stowarzyszeń i komitetów naukowych (min. Collegium Medicum UJ w Krakowie i od 2012 roku jest członkiem Drohiczyńskiego Towarzystwa Naukowego). O jakości współpracy z zagranicą świadczy także i popularyzacja nauki, gdyż jest od roku 2015 roku członkiem komitetu naukowego I Międzynarodowej Konferencji Naukowej - Ratownictwo medyczne w nauce i praktyce.

Kandydat otrzymał dziesięć znaczących nagród i wyróżnień za działalność naukową i dydaktyczno akademicką. Na wyróżnienie zasługuje nagroda za książkę *Kapliczki Matki Bożej w Ziemi Przysuskiej znakiem pobożności maryjnej*, Przysucha, 2010. oraz kilka nagród w uznaniu pracy duszpasterskiej i naukowej na rzecz środowiska lekarskiego w Warszawie i

Radomiu. Nie można pominąć nagrody Rektora UKSW za podnoszenie standardów jakości pracy w UKSW (grudzień 2014).

Ponadto – ks. dr Dariusz Pater pełni wiele funkcji odpowiedzialnych organizacyjnych. Ma już spore doświadczenie w organizacji struktur uczelnianych. Aktualnie jest nie tylko w WT UKSW w Warszawie sekretarzem Rady Wydziału, ale i Kierownikiem Podyplomowych Studiów Etyki i Opiekunem Koła Naukowego Teologów UKSW. Oprócz tego pełni kilka ważnych i odpowiedzialnych funkcji w strukturach „jakości kształcenia” oraz w pełnomocnictwie Rektora UKSW do Rady Programowej Korpusu Opiekuńczego PCK „OKO”

Wszystkie te powyższe dane personalne i jakość pracy naukowo-dydaktycznej dobrze świadczy o Kandydacie. Jest to dorobek naprawdę znaczący i zasługuje na bardzo poważne uznanie. Świadczy też o tym, że zasługuje na zaliczenie go do przewodu habilitacyjnego.

6. Ocena metodologiczna

Dorobek naukowo-badawczy ks. dra Dariusza Patera, jego warsztat naukowy, jest – jak to wynika z całego przedłożonego do recenzji materiału tekstów drukowanych, wciąż doskonały. Cała metodologia, techniki pisania, budowa struktur myślowych – często skupiających w sobie elementy interdyscyplinarne – są owocem dobrze przyswojonej metodologii wypracowanej przez Mistrzów Warszawskiej Uczelni. Widoczne to jest w „odważnym” stawianiu tez (hipotez badawczych), w klarownym sposobie argumentacji oraz w otwartości i szacunku wobec innych, często przeciwstawnych opinii. Jest to dobra podstawa do prowadzenia dalszej, uczciwej badawczo, samodzielnej pracy naukowej.

Odnosząc się bardziej szczegółowo do dorobku (i do pracy mogącej być zaliczoną jako rozprawa habilitacyjna) - trzeba podkreślić, że zarówno cała struktura treściowa recenzowanych monografii, jak i poszczególne ich paragrafy, są robione zgodnie ze znanym „schematem” myślenia etycznego i teologiczno-dogmatycznego. W badaniach prowadzonych przez Kandydata widać wyraźne wysiłki, by odkrywać i rekonstruować dzisiejsze myślenie ludzi i ich styl życia w duchu chrześcijańskim (nie jest to na pewno łatwe, gdyż pisze się dziś przeważnie na przykład na tematy o cierpieniu w sposób niesystematyczny). Problemy i pytania, jakie stawia teologii (i także socjologii) „kultura życia” i „kultura śmierci”, są trudne. Nie jest też łatwo z nimi prowadzić poważny dialog, gdyż wielu autorów traktuje chrześcijaństwo postmodernistycznie, czyli w kategoriach „filozofii zabawy” (*fun morality*). Autor recenzowanych monografii jednak bardzo „otwarcie” wchodzi w poważny dialog z tymi opiniami.

W wykazie dorobku - literatura przedmiotu dotycząca stanu i przemian życia religijno-moralnego, także statusu społecznego ludzi żyjących na w kulturze chrześcijańskiej - jest wystarczająca (jest to ponad 500 poważnych pozycji). Literatura ta mogłaby być z łatwością poszerzona, jak to widać zresztą z wcześniejszych publikacji Autora (prawie wcale nie cytuje swych poprzednich prac!). Trochę rzadko w pracy są przywoływane dokumenty *Magisterium Ecclesiae* oraz „klasyczne” opracowania teologiczne (np. komentarze do *Veritatis splendor* czy encyklik społecznych). Ciekawie też – i w sposób wartościowy – wpisują się w pracę niezbyt powszechnie znane opracowania socjologiczne – dobrze jednak znane Autorowi i prawdopodobnie szeroko wykorzystywane w jego dydaktyce akademickiej. Ponad trzydzieści dokumentów Jana Pawła i Benedykta XVI wykazanych w bibliografii dobrze świadczy o gruntownym zapoznaniu się zwłaszcza z problematyką bólu i cierpienia. Trzeba też podkreślić, że znaczna część przywoływanych pozycji ma wręcz unikalny charakter badawczy.

Jest faktem, że można mieć inne zdanie w wielu sprawach niż Autor (jak np. dokumentacja bibliograficzna w pracy pt. *Człowiek i filozofia!*), to jednak trzeba powiedzieć, że poprawnie prowadzi On swoje uzasadnienia. Styl pracy jest poprawny. Tok rozumowania jest ciągły (z wyjątkiem kilkunastu „przerw” spowodowanych prawdopodobnie robieniem „wycięć” z szerszego materiału). Trzeba również podkreślić, że Autor zachowuje własny język, mimo tego, iż cytuje źródła o bardzo różnych sposobach pisania. Sposób uzasadnienia stawnych tez i rozwiązywania problemów zasługuje na prawdziwy szacunek (nie ma w opracowaniach i artykułach „zbędnych” treści, a przypisy, pełniące nie tylko funkcję wskazującą, ale i porównawczą, bardzo wzbogacają cały dorobek. Opisy i prezentacja poglądów – nie tylko społecznych – bez zarzutu. Widać, że Autor nie jest „nowicjuszem” w stawianiu problemów i w ich rozwiązywaniu.

7. Wniosek końcowy

Przedstawiony do recenzji pokaźny dorobek naukowo-akademicki i recenzowana praca o dialogu, która może być uznana za rozprawę habilitacyjną ks. dra Dariusza Patera, w pełni upoważniają do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego. Przedstawiony do recenzji materiał ukazuje dzieła ambitne pod względem badawczym. Wybór badanej literatury przedmiotowej (często z zakresu socjologii kultury) - jest właściwy i uprawomocniony badawczo. Podjęte i zastosowane „narzędzia badawcze” zostały właściwie wykorzystane. Treść dorobku jest owocem dużego wysiłku studyjnego. Nie chodzi tylko o odpowiednie przeprowadzenie, opracowanie i przedstawienie własnych badań, ale i równie dużego wysiłku związanego z zapoznaniem się ze znaczeniem przemian religijności i moralności dzisiaj. W tym zakresie Autor wykazuje się niekwestionowaną wiedzą konieczną do opracowania dosyć złożonego problemu naukowego. Pod względem struktury, przedstawionych treści (w tym szeroko omawianych poglądów innych autorów z etyki życia) – jest cennym wkładem w dzisiejszy rozwój nie tylko teologii dogmatycznej. Zdobyta przez Autora wiedza i umiejętności twórczo-badawcze, inspirowane także codzienną pracą edukacyjną i formacyjną w strukturach UKSW – zaowocowały wartościowym dorobkiem zasługującym na miano habilitacyjnego.

Dorobek naukowy i akademicko-organizacyjny ks. dra Dariusza Patera w pełni upoważnia do podjęcia starań o kontynuację przewodu habilitacyjnego. Jest on we wszystkich obszarach stawianych kandydatom do przewodu – wystarczający i dobrze zrobiony.

Mając to wszystko na uwadze - pragnę postawić wniosek do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, zgodnie z prawem akademickim, o dopuszczenie ks. dra Dariusza patera do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego i jego kontynuację.

Z wyrazami należnego szacunku

Recenzent

Ks. prof. dr hab. Alojzy Drożdż